

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Η Π Ι Γ Ε
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ
ὑπὸ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσαί τῆς ἀναγωγῆς τῶν Γραφῶν ἀρλοῦμαι
ἔσθι ὑπεμένωμεν βλάβην, ἔσθι πανόσι! εὐ γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν
ἔργων ἐπιλασώμεθα πολιτείας, εἰ μὴδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους, εἰδέσθαι
καθ' ὅς πολιτεύεσθαι χρὴ. »
(Κόρινθ. Ἀλεξανδ. Στιχὸν τῆ κατὰ Ματθ. ὁμιλίᾳ Κεφ. ΙΓ')

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
Ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΒΑΔΑ,
1836,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ

Σ Α Λ Π Ι Γ Ε

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Αριθ. 13. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΗ 17 ΟΚΤΩΒ. 1836. ΣΑΒΒΑΤΟ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

*Από τοῦ βασιλείματος τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ καὶ σω-
τήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, γενομένου τῷ τριακοστῷ
ἔτει τῆς ἐνσάρκου ἡλικίας αὐτοῦ, μέχρι τῆς εἰς Ναζαρέτ
μεταβάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν Ἱερικὴν Σαραντα-
ρίου θρόνου.*

Ἄρθρον δ'.

Ὁ Ἰωάννης, ἀφ' οὗ κρυφθεὶς παρὰ τῆς μητρὸς τοῦ Ἐλι-
σάβετ, διέφυγε καὶ αὐτὸς τὴν δλικὴν ἐκείνην τῶν νηπίων
σφαγῆν, ἠβξανα καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, ζῶν εἰς τὰς ἐρη-
μοῦς ἄγνωστος· εἶχε δὲ ἔνδυμα ἀπὸ τρίχας καμήλου, ζῶ-
νην δὲ δερματίνην, καὶ ἐτρέφετο μὲ ἀκρίδας, ἦτοι ἀγρίο-
λυχάνων βλάσταρια, καὶ μὲ μέλι ἄγριον· ἦτοι εἰς τὰ δάση
κατασκευασμένον ἀπὸ περιπλανωμένων μελισσῶν. Κατὰ δὲ
τὸ Δ' ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ τὸ 16. τῆς ἡγεμονίας Τι-

Βερίου Καίσαρος, ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου (*) ἡγεμόνος τῆς Ἰουδαίας, Ἡρώδου τοῦ τετράρχου τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, κινηθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐξῆλθε τῆς ἐρήμου εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδᾶ σου, καὶ ἐκήρυττε βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄρεσιν ἁμαρτιῶν, καθὼς παράφομος καὶ προμηνυτὴς τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Μεσσοῦ. Παρεκίνοι τὸν λαὸν εἰς τὰ ἀγαθὰ λέγων· « Ἐγὼ μὲν ὕδατι » βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου . . . αὐ- » τὸς ἡμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ· οὐ τὸ πτύον » (πτυσάριον) ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρίσθαι τὴν ἄλωνα » αὐτοῦ, καὶ συναΐξει τὸν αἶτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ ἴδὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ (**). » Καὶ ἤρχοντο πρὸς τὸν Ἰωάννην τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ βαπτίζοντο εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Σημειωτέον τὴν τότε ἡλικίαν τοῦ Ἰωάννου· διότι καὶ ὁ παλαιὸς νόμος ἀπὸ τριακονταετίας ἐσυγχώρει εἰς τοὺς Λευῖτας τὴν τελείαν ἱερατικὴν λειτουργίαν, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἔπειτα κανόνες τὸ αὐτὸ παραδέχθησαν.

Τότε καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἕξ μῆνας νεώτερος ἢ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἐμβαίνων εἰς τριακοντούτην ἡλικίαν, ἐλθὼν ἀπὸ Ναζα-

(*) Ὁ Πιλάτος οὐ κατήγετο ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Μαύρης Θαλάσσης) κατὰ τὴν ἐσφαλμένην πολλῶν ὁμομηματιστῶν ἰδέαν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἀδριατικῇ κόλπῳ (ἢ πελάγει) κειμένης μικρᾶς νήσου Ποντίας (ποντία). Ὄθεν καὶ Πόντιος ἐπεκαλεῖτο· ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Ἰωμαῖνος, τὸ δὲ ὄνομα ἐκκευμα ἰθνηκός.

(**) Λουκ.Κεφ. γ' εἰσάφ. 16 — 17.

ρετ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἐζήτησε καὶ ἐβαπτίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, καὶ τοὶ ἀποφεύγοντα τὴν πράξιν ταύτην διὰ ταπεινώσειν. « Ἄρες, τῷ λέγει ὁ Ἰησοῦς· πρέπει νὰ ἐκ- » πληρώσωμεν πᾶσαν δικαιοσύνην. » Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἰησοῦς βαπτισθεὶς ἐξέβαινεν ἀπὸ τὸν ποταμὸν, ἰδοὺ ἀνοίχθησαν οἱ οὐρανοὶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατέβαινεν ἐν εἰδει περισεραῆς ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· « Οὐ- » τος ἐστὶν υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδύκχησα. »

Ἀπὸ τοῦ βαπτισμοῦ ἐξῆς τοῦ πάθους, τέσσαρα πᾶσα διέτριψεν ὁ Θεοάνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅσον συνάγομεν ἀπὸ τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, λέγων καὶ πράττων τὰ ἐξεξῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἀκαταμάχητον ἐστήριξε τὴν οἰκοδομὴν τῆς Νέας του Αἰωνίου.

Καὶ πρῶτον μετὰ τὸ βάπτισμα φέρεται εἰς τὴν ἐρημὸν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὅπου νηστεύσας ἡμέρας καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὡς ὁ Ματθαῖος ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, καὶ πεινάσας κατὰ τὸ ἀνθρώπινον πειράζεται ἀπὸ τὸν διάβολον, προσελθόντα καὶ λέγοντα· « Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. » ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν λέγων· « Γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτου μόνου ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ. » Λαμβάνει καὶ δεῦτερον, καὶ τρίτον μάλιστα πειρασμὸν, ὅτε ὁ διάβολος δεικνύων εἰς αὐτὸν ἀπὸ ὑψηλῶν ὄρος πᾶσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν των, ὑπόσχεται νὰ τῷ τὰς χαρίσας, ἐὰν τὸν προσκυνήσῃ. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρων τὸ γεγραμμένον, « Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, » ἀποκρούει ὀλίτελῶς τὸν διάβολον, καὶ εὐθὺς ἄγγελος προσέρχοντάς εἰς ὕπνρσιάν του.

Ἐνταῦθα πόσαι παρατηρήσεις· διὰ τὸν Χριστιανόν! Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἀνθρώπου, μυστήριον προσκυνῆ

τόν, ἀποπλύνον διὰ τῆς πίστεως καὶ μετανοίας πᾶσαν προλαβοῦσαν ἁμαρτίαν, καὶ παριστάγον διὰ τῆς χάριτος νέαν ζωὴν· ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία, ἡκοιθεῖ ἐγκρατείας καὶ μονώσεως προπαρασκευὴ καὶ μελέτη πρὸς τὰ ὑψηλά ἔργα τῆς σωτηρίας· τέλος ἡ τριπλῆ, εἴτε πολλαπλῆ εἴη κατὰ τῶν πειρασμῶν εἰς αὐτὰ τοῦ ἀγῶνος τὰ προσίμια τὴν ὁποίαν νικῶν ὁ τρόφιμος τῆς θεοσεβοῦς σοφίας καὶ τελειος μαθητῆς τῶν γραφῶν, θεοῦται δορυφορούμενος εἰς τὸ εἶπός ὑπὸ τῆς ἀνωθεν συμμάχιας.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΛΗΣ.

Περὶ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἡ δευτέρα ἐντολὴ ἀπαγορεύει τὴν εἰδωλολατείαν, καὶ ὅλους τοὺς ἀθεμίτους τρόπους τῆς θείας λατρείας.

Ἦσαν τὰ πάλαι εἰς τὰ ἔθνη (καὶ εἶναι σήμερον ἐτιμῆ) εἰς τοσαύτην πλάνην, ὥστε ἐθεοποίησαν κτίσματα, ὡς τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τὸ πύρ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ ζῷα, τὰς γαλαῖς, τοὺς κροκοδείλους κτλ: καὶ ἀπὸ τὰ φυτὰ, τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρήμυα, προσφέροντες εἰς αὐτὰ θυσίας καὶ τιμὰς· καὶ κτεσμιύσαν εἰδώλα εἰς εἶδος ἀνθρώπων καὶ ἄλλων ζῶων, καὶ τὰ ἐπροσκύνησαν ὡς Θεούς. Ἀπὸ τὴν αἰσχρῶν ταύτην καὶ ἐδελυρᾶν πλάνην μᾶς ἠλευθέρωσεν ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ, (Πετρ. Α. Καθολι. Δ'. 3.)

Ποῖοι προσέτι περιέχονται εἰς τὴν κλάσιν τῶν εἰδωλολατρῶν; Ὅμοιοι μὲ τοὺς κοινῶς εἰδωλολάτρας εἶναι καὶ οἱ

δουλοῦσι τὴν Μαρμωναὶν ἢ τὴν κοιλίαν αὐτῶν· ἔχουσι ὅσοι καταγίνονται καθεκάσθη εἰς τὸ γὰ συναθροίσωσι πλοῦτον ἄπειρον, ἢ τὸ γὰ θεραπεύωσι τὰς σαρκικὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας. Τῶν τοιούτων ὁ Μαρμωναὶς ἢ ἡ κοιλία εἶναι τὸ εἶδωλον, τὸ ὁποῖον λατρεύουσι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἁγία Γραφή ὀνομάζει εἰδωλολατείαν τὴν πλεονεξίαν, (Κολασσ. Γ'. 5.) καὶ κατηγορεῖ ἐκείνους ὅσοι λατρεύουσι ὡς Θεὸν τὴν ἰδίαν κοιλίαν, (Φιλιππησ. Γ'. 19.)

Ἀπαγορεύει πρὸς τοῦτοις ἡ ἐντολὴ αὕτη ὅλους τοὺς ἀθεμίτους τρόπους τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ· καθὼς εἶναι τὸ γὰ νομίζει τις ὅτι λατρεῖ τὸν Θεὸν διὰ τινῶν πραγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα δυσκαρστεῖται ὁ Θεός, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι διατεταγμένα εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Τοιαύτη ἦτον ἡ λατρεία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσέφερον πολυτελεῖς θυσίας εἰς τὸν Θεόν, διήγον ὁμῶς ζωὴν ἀσεβῆ: ὅθεν καὶ ὁ Θεός διὰ τοῦ Προφήτου Ἰσαΐου (κεφ. I, 11-) τὴν προσφερομένην ἀπὸ τοιαύτας χεῖρας σμιδαλιν, ὀνομάζει ματαιαίαν, τὸ θυμίαμα, βδέλυγμα, καὶ τὸ στέαρ τῶν σιτευτῶν ἀκάθαρτον (*). Παραβαίνουσι λοιπὸν τὴν ἐντολὴν ταύτην οἱ καθ' ὑπόκρισιν προσκυνηταί.

(*) Τὸ Ἑβραῖον «ἵνα τίμαι πλῆθος τῶν θυσίων ὑμῶν; λέγει Κύριος: πλήρες εἰμι δόλοκαυτωμάτων κριῶν· καὶ στέατι σιτευτῶν, αἵματι μόσχων καὶ ἀρνῶν καὶ τραγῶν οὐκ ἠδύμαι. Ὅταν ἔρχεσθε ὀψόμενοι τὸ πρόσωπόν μου: τίς ἐξήτησε ταῦτο ἐκ τῆς χειρὸς ὑμῶν πατεῖν τὴν αὐλήν μου; Μὴ προσθήσετε προσάγειν δῶρον (ἢ σμιδαλιν κατὰ τοὺς Ἑβραῖοντα) ματαιότητος: θυμίαμα, βδέλυγμα, μαί ἐστὶ νομηνίαν καὶ σάββατον, καὶ τὸ συγκαλε

1. Ὅσοι προσεύχονται μακρὰς προσευχάς (τὸ ὅποιον καθ' ἑαυτὸ εἶναι καλὸν καὶ ἐπαινετὸν): καὶ νομίζουσιν, ὅτι εἰσάκουονται, διὰ τὸ νὰ ἦναι αἱ προσευχαί των μακραί· μὲ ὅλον ὅτι προσεύχονται χωρὶς καρμῖαν εὐλάβειαν, ἢ διαθέσειν τῆς καρδίας. Ὁμοιοὶ μὲ τούτους εἶναι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὑποκριταί: ὅσοι εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν σπουδάζουσι νὰ φαίνονται ζηλωταὶ τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ ὀνόματος, ζηλωταὶ τῆς πίστεως, ζηλωταὶ τῆς τιμῆς, καὶ τῆς ὠφελείας τῆς Ἐκκλησίας: ὅσοι εἰς πᾶσαν συναναστροφήν ἀνθρώπων λαλοῦσι περὶ πνευματικῶν πραγμάτων (τὸ ὅποιον εἶναι ἐπαινετὸν, ὅταν γίνεται κατὰ Θεόν), ἢ διὰ κενοδοξίαν, ἢ διὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον. (*)

* Ἐκκλησίαν οὐκ ἀνέχομαι (ὡς περ) ἀνομίαν καὶ στένωσιν· Ἠσαΐου I, 11. 13.

(*) Ὅσον ὁ κατὰ Θεὸν ζῆλος εἶναι ἐπαινετὸς καὶ ἀναγκαῖος πρὸς τελείωσιν τῆς ἀρετῆς: τοσοῦτον ὁ καθ' ὑπόκρισιν εἶναι βδελυρὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀληθινὸς ζηλωτὴς δὲν διαφέρει ἀπὸ τῶν καθ' ὑπόκρισιν, πᾶρεξ κατὰ τὸ τέλος: ὁ πρῶτος πράττει καὶ διδάσκει τὴν ἀρετὴν διὰ τὸν Θεόν, ὁ δεῦτερος τὴν διδάσκει πάντοτε, καὶ τὴν πράττει ἐνώπιον ἄλλὰ δι' ἑαυτὸν, ἤγουν διὰ νὰ φανῆ εἰς ἀνθρώπους. Ἡ βδελυρὰ τῆς ὑποκρίσεως νόσος κατέχει σήμερον πολλοὺς Χριστιανοὺς: πολλοὶ (καθὼς λέγει ὁ ἡμέτερος Σγγραφεὺς) εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν, μιμούμενοι τοὺς υἱοὺς Σαουλ (ἴδ. Πράξ. 19, 13), γίνονται ἀπόστολοι αὐτόκλητοι τοῦ Θεοῦ: δὲν λαλοῦσιν εἰμὴ περὶ Θείων πραγμάτων: ἐλέγχουσι καὶ θεατριζοῦσι τὸν πλησίον πολλάκις διὰ τὰ αὐτὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ ὅποια ὑπόκεινται καὶ αὐτοί: καὶ καταγίνονται οἱ ἄλλοι εἰς τὸ νὰ οἰκοδομῶσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν ἐπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀτιμίαν τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ νὰ μεταχειρίζονται

ἄν εἶναι ἐναντίον ταύτης τῆς ἐντολῆς τὸ νὰ στολιζόμεν μὲ ἀγίας εἰκόνας τοὺς ναοὺς, κατὰ τὴν παλαιὰν χριστιανικὴν συνήθειαν: ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἡμεῖς ζωγραφούμεν εἰς τὰς εἰκόνας ὄχι τὸν ἀόρατον καὶ ἀμίμητον Θεόν, ἀλλὰ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν εἰς εἶδος τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπότητος, ἢ τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ δούλους. Δεύτερον δέ, αἱ εἰκόνες μὴτε ἱστοροῦνται, μὴτε προτίθενται εἰς τοὺς ναοὺς διὰ νὰ τὰς λατρεύωμεν: ἀλλ' εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῦ δούλων, διὰ νὰ παρακινήσωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς εὐσέβειαν καὶ μίμησιν τῶν καλῶν ἔργων, βλέποντες τὰς εἰκόνας. Τρίτον ἢ προσκύνησις τὴν ὅποιαν προσφέρομεν εἰς τὰς εἰκόνας, δὲν ἀναφέρεται εἰς αὐτάς, ἤγουν εἰς τὸ σανίδιον, τὴν ζωγραφίαν, τὸν πηλυτελῆ γῦρον τῆς εἰκόνης, ἢ τὴν τέχνην τοῦ ζωγράφου, ἀλλὰ εἰς τὰ πρωτότυπα, τῶν ὁποίων εἶναι εἰκόνας: αὐτάς δὲ τὰς εἰκόνας τιμῶμεν μὲ μόνον τὸν ἀσπασμὸν εἴτου· τὸ φίλημα (*). Οὕτω, φερ' εἰπεῖν, ὅταν προσκυνῶ τὸν τίμιον

ἀσεβῶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν αὐτοῦ δούλων, διὰ νὰ πλανῶσι τοὺς ἀπλουστέρους. Πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀρμόζει τὸ ρηθὲν πρὸς τοὺς ἐξοριστάς Ἰουδαίους ὑπὸ τοῦ πόνηρου πνεύματος: τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; Αὐτ. 15.

(*) Τὴν εὐσέβειαν συμπεφωνήκαμεν, τὴν ἀληθεῖαν ἐκφύραμεν, ὥστε κατὰ πάντα ἀποδέχεσθαι τὰς σιπτάς εἰδήνας — καὶ ταύτας προσκυνεῖν, ἤτοι ἀσπάζεσθαι· τ' αὐτὸν γὰρ ἀμφοτέρω· κυνεῖν γὰρ τῇ ἐλλαδικῇ ἀρχαίᾳ διαλέκτῃ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν σημαίνει· καὶ τὸ τῆς πρὸς προθέσεως ἐπίτασιν· τινὰ δὲ τοῦ πόθου; ὡς περ φέρω καὶ προσφέρω, κυρῶ καὶ προσκυρῶ, κυνῶ καὶ προσκυνῶ, ἢ

ταυρὸν, προσφέρω μεθ' ὑποταγῆς εἰς τὸν μόνον Σωτῆρα τοῦ κόσμου τὴν καρδίαν μου, τὴν πίστιν, τὴν προσευχὴν, τὴν ἐλπίδα, καὶ αὐτὴν τὴν προσκύνησιν. ἢ δὲ εἰκὼν καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι, πᾶρεξ μίᾳ αἰσθητῇ παρόρμησις καὶ ταρακίησις εἰς αὐτό. Πρέπει πρὸς τοῦτοις νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι, ἀγκαλιὰ ἢ προσκύνησις τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς εἰκόνος ἑτέρου τινὸς Ἁγίου φαίνεται ἢ αὐτὴ, διαφέρει ἡμῶς κατὰ πολλὰ ἢ μίᾳ ἀπὸ τὴν ἄλλην καθότι ἢ προσκύνησις τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ ὑφίσταται εἰς μίαν ἐκδοχὴν τὴν ὑπόκλισιν τῆς καρδίας μου ἔμπροσθεν εἰς αὐτὸν, ὡς Δεσπότην καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων· ἢ δὲ προσκύνησις τῶν εἰκόνων τῶν Ἁγίων, εἶναι μίᾳ φανέρωσις τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν ἀπὸ καρδίας πρὸς τοὺς Ἁγίους, ὡς ἠγαπημένους καὶ ἐκλεκτοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Πότε εἶναι ἐπίφογος ἢ προσκύνησις τῶν εἰκόνων.

Ἡ νόμιμος ὁμῶς αὕτη καὶ ἁγία προσκύνησις τῶν εἰκόνων μεταβάλλεται εἰς τὸ ἐπίφογον τῆς εἰδωλολατρίας ἀμαρτηματίας, ὡς ὅτις ὁ προσκυνητὴς προσκυνεῖ μόνην τὴν εἰκόνα, καὶ ἐλπίζει εἰς αὐτὴν· ὡς ὅτις νομίζει μίαν εἰκόνα ἁγιωτέραν παρὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἐλπίζει περισσύτερον εἰς τὴν μίαν παρὰ εἰς τὴν ἄλλην· ὡς κἀμνοῦσιν ἐκεῖνοι, ὅσοι φέρουσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν μίαν εἰκόνα, καὶ προσκυνῶσιν αὐτὴν μόνην ἢ ὅσοι τιμῶσι περισσύτερον τὴν εἰκόνα, ἣτις ἔχει γύρον πολυτελεῖα, παρὰ τὴν εἰκόνα, ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει, ἢ τὴν παλαιὰν εἰκόνα παρὰ τὴν νέαν· ἢ ὅσοι δὲν θέλουσι

εμφανίει τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν κατ' ἐπεκτασιν φιλίαν· Ἰδε τὰ πρακτικὰ τῆς ἐβδόμης οἰκουμανικῆς Συνόδου πρᾶξ. ζ' καὶ Μητροφῶν. Κριτόπουλ. Ὁμολογ. Ἀνατολ. Ἐκκλησι. Κεφ. 25.

νὰ προσεληθῶσιν εἰς τόπον, ὅπου δὲν βλέπουσιν εἰκόνα. Οἱ τοιοῦτοι καὶ τούτοις ὁμοίᾳ ἀμαρτάνουσι μεγάλως, καὶ προσάπτουσι μῶμον εἰς τὴν ἀληθειασίσχον καὶ κανικὴς Πίστειος (*).

Διὰ νὰ ἀποφύγη πᾶς ἕνας τὰς τοιαύτας πλάνας, πρέπει νὰ σημειώσῃ καλῶς τὰ ἐπόμενα: πρῶτον, ὅτι ἐκείνη μόνη ἢ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθὴς λατρεία, ἣτις γίνεται ἐκ καρδίας μετανουήσεως καὶ ἀνυποκρίτου, καθότι ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα τῆς θείας λατρίας, εἶναι φιλὰ σημεῖα τῆς ἐσωτερικῆς λατρίας καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐλαβείας, χωρὶς τῆς ὁποίας αὐτὰ δὲν ὠφελοῦσι τίποτε. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ζητεῖ ἀπὸ τοῦ προσκυνητῆς τὸ νὰ προσκυνῶσιν τὸν Θεὸν ἐν πνεύματι, ἤγουν ὄχι μόνον ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς, καὶ ἀληθεῶς ἤγουν ἀνυποκρίτως, (Ἰωάν. 4, 23). Δεύτερον, πρέπει νὰ προσέχῳσιν εἰς μόνον τὸν Θεόν

(*) Ἐφάνησαν καὶ εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς πολλοὶ οἱ ὅποιοι, ἢ ἀπὸ δαισιδαιμονίαν, ἢ ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν ἀνήγειραν τὰ παλαιὰ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης χρηστήρια, μεταχειριζόμενοι τὰς σεπτὰς εἰκόνας εἰς διάφορα ἀνοσιουργήματα· ὅποια εἶναι τὸ νὰ προλέγωσι δι' αὐτῶν τὰ μέλλοντα, τὸ νὰ προσκολλῶσιν εἰς αὐτὰς νομίσματα, τὸ νὰ προτιμῶσι (καθὼς λέγει ὁ ἡμέτερος Εὐσεβεστάτος συγγραφεὺς) τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου τὴν μίαν εἰκόνα παρὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν ὁποίων τὴν διόρθωσιν προσμένουσιν οἱ νοσηρεῖς Χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς ὀρθοδοξοτάτης Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ πάντας τοὺς λοιποὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

λόγον; και να ηνωί βέβαιον ότι εις αυτόν περιέχεται ὁ ἄλλο
 ὅθι κανὼν περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ λατρευόμεν τὸν Θεόν·
 ὅθεν λέγει και ὁ Χριστὸς περὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὅτι εἰς
 αὐτὴν περιέχεται ἡ αἰώνιος ζωὴ. (Ἰωάν. 5, 39).

Λόγος Περὶ Νηστείας.

- Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν,
 » και τὸ πρόσωπόν σου νίψαι. » Ματθ.

Ὅσον ὁ Κύριος κατηγορεῖ τοὺς ὑποκριτὰς, οἵτινες δὲν
 ἔκαμον τὰς ἀγαθοεργίας των, παρὰ πρὸς τῷ θεαθῆναι τοῖς
 ἀνθρώποις, τοσοῦτον ἔπαινεῖ και παραγγέλλει ἐνθέρμως εἰς
 ἡμᾶς νὰ κάμνιομεν τὰ πάντα με σκοπὸν νὰ εὐαρεστήσωμεν
 τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἰψίστου. Σήμερον, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,
 εἰσερχόμεθα εἰς τὸ σωτηριώδες στάδιον τῆς ψυχωφελεστά-
 τῆς τεσσαρακοστῆς. Ἀρχίζουν ἤδη νὰ παύωσιν αἱ παραπρο-
 σῆναι τοῦ κόσμου, οἱ χοροὶ, αἱ χαρτοφαρμίαι, αἱ αἰσχραί με-
 λωδίαί, αἱ ἐπιβλαβεῖς και σκανδαλοποιαὶ συνκλαστροφαὶ
 και ὄλαι, αἱ ἄλλαι μάταιαι διασπιδάσεις τοῦ φθοροποιῦ
 τούτου αἰῶνος, και πνευματικὸν και εὐφρόσυνον θέαμα εἰς
 τὸ εἶξῃς μᾶς παρασταίνει ἡ ἱερὰ μᾶς ἐκκλησία, ἡ παμφιλι-
 τάτη ἡμῶν μήτηρ. Ἀρχίζουν ἤδη νὰ ἀντηγοῦν συνεχέστερον
 εἰς τὰ ὦτά μας αἱ ἱερὰ μελωδίαί τοῦ Ἰψίστου, και τὰ πνευ-
 ματικὰ ταῦτα ἄσματα μελωδικῶς και χαρμωσύνως μᾶς ἀνα-
 καλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἱερὰ μᾶς καθήκοντα, και τὰς
 εὐεργεσίας τοῦ Παντοκράτου Θεοῦ μας; Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ
 παντοδύναμον και ἀήττητον τοῦτο ὄπλον ἀρχίζει νὰ ἐμφω-
 νῆται ἀπὸ τὰς ἱερὰς καθέδρας τῆς ἀληθείας και τῆς θείας
 γνώσεως. Τὰ ἱερὰ μυστήρια, τὰ ὄπαια καθαρίζουν, τελειο-

ποιοῦν, και ἀγιαζοῦν τὰς ψυχὰς μας, και μᾶς ἐνώνουν μὲ
 τὸν Ἰψίστον μᾶς εἶναι ἀνεσπόμενα, και μᾶς ἀνακαλοῦν νὰ
 ἀντλήσωμεν τὰ σωτηριώδη αὐτῶν νάματα. Τὰ πάντα ἐν
 ἐνὶ λόγῳ τὴν σήμερον μᾶς ἀναγγέλλουν τὰ χαροποιὰ και
 σωτήρια. Τὸ αὐτὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον συντείνει πρὸς
 τοῦτο τὸ ψυχωφελές τέλος, και μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ
 κάμωμεν μάλιστα εἰς τὸ σωτηριώδες στάδιον τῆς ἀγίας
 τεσσαρακοστῆς. Διὰ τοῦτο ὀλίγας τινὰς σκέψεις θέλω πᾶς
 κάμει τὴν σήμερον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας, ἀπὸ ποῖας
 ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κυριωτέρων ἡμῶν χρι-
 στιανικῶν καθηκόντων.

Τὸ πρῶτον μάθημα, τὸ ὁποῖον σήμερον μᾶς δίδει ὁ Κύ-
 ριος εἶναι νὰ συγχωρήσωμεν ἐκ καρδίας τὰ παραπτώματα
 ὁ εἰς τοῦ ἄλλου και διὰ νὰ μᾶς ὑποχρεώσῃ εἰς τοῦτο, μετα-
 χειρίζεται τὰ ἴδια μᾶς συμφέροντα, και μᾶς λέγει ὅτι σω-
 τηρίαν δὲν ἠμποροῦμεν ποτὲ νὰ ἐλπίσωμεν, ἐὰν δὲν συγχω-
 ρήσωμεν τὴν πλησίον· μάλιστα προσθέτει, ὅτι καθὼς θέλο-
 μεν πολιτευθῆ με τοὺς ἀδελφοὺς μας, αὐτῶ και ὁ Θεὸς θέ-
 λει πολιτευθῆ με ἡμᾶς· ἐὰν τοὺς συγχωρήσωμεν τὰς ἀμαρ-
 τίας των, θέλει και ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος συγχωρήσει
 τὰς ἐδικὰς μας· ἐὰν δὲν τοὺς συγχωρήσωμεν, δὲν θέλει και
 αὐτὸς μᾶς συγχωρήσει. « Ἐὰν ἀφῆτε τὰ παραπτώματα αὐ-
 » τῶν, ἀφήσει και ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ
 » μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ
 » ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. » Κρέ-
 μαται τώρα ἀπὸ τὰς χεῖράς μας, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ
 Κυρίου, ἡ συγχώρησις ἢ μὴ συγχώρησις τῶν ἀμαρτημά-
 των μας.

Τὸ δεύτερον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς κάμνει τὸ σημερινὸν
 Εὐαγγέλιον, εἶναι ἡ ἱερὰ ἐντολὴ τῆς νηστείας. « Σὺ δὲ νη-

» σταθμῶν. ἢ Πολλοὶ φλύαροι τυλμυθὸν πολλὰ νὰ εἰπῶσι κατὰ τῆς νηστείας, ἀλλ' ὁ Κύριος τοὺς ἐλέγχει καὶ μὴ ταύτην τὴν ἐντολὴν, καὶ μὴ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ παράδειγμα, ὅταν ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμέρας· τοὺς ἐλέγχει μὴ τὸ παράδειγμα τῶσαν ἀνδρῶν, οἵτινες διὰ τῆς νηστείας κατώρθωσαν τόσα μεγάλα πράγματα, καὶ ἔγιναν παντοδύναμοι εἰς τὸν κόσμον· τοὺς ἐλέγχει τέλος μὲ τὰς φοβεράς ποινάς, μὲ τὰς ὑποίας ἐτιμώρησε τοὺς παραβάτας ταύτης τῆς ἐντολῆς, ὅταν τοὺς προπάτορας, διότι δὲν ἐφύλαξαν τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἀπὸ ἀθανάτους τοὺς ἔκαμε θνητοὺς, τοὺς ἐξώρισεν ἀπὸ τὸν ἐπίγειον παράδεισον, τοὺς καταδίκασεν εἰς ταύτην τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, καὶ εἰς ὅλα τὰ δεινὰ καὶ πρόσκαιρα καὶ αἰώνια τὰ ὅποια κατὰ δυστυχίαν πάσχει ἕλη ἡ ἀνθρωπότης. Ποῖος τολμᾷ μετὰ ταῦτα νὰ νομίσῃ μικρὰν μίαν ἐντολὴν, τὴν ὅποιαν θεοσπίζει ἕνας Θεός, τὴν ἐκτελεῖ αὐτὸς ὁ Ἰδιος, τὴν φυλάττουν μὲ τήσῃ ἐντέλειαν ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ του, καὶ τιμωρεῖ μὲ τὰς μεγαλητέρας ποινὰς ὅλους τοὺς παραβάτας; Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, φυλάξετε μὴ ἐκρίθειαν τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν, καθὼς ὅλας τὰς ἄλλας, παρὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος συστημένας, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ὁσῆς, καὶ διὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐς εὐρισκεται δὲ εἰς τὰς ἡμετέρας τραπέζας ἡ μεγαλητέρα λιτότης, καὶ ὅσα περισσεύουν ἀπὸ τὰ συνήθη ἐξοδα, δώσατέ ταῦτα εἰς τοὺς πτωχοὺς, οἵτινες εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ γίνῃ ὠφελιμωτέρα καὶ πλεον εὐπρόσδεκτος ἡ ἡμετέρα νηστεία. Ἐς παύσωμεν μάλιστα ταύτας τὰς ἁγίας ἡμέρας τὰς καταλαλιὰς, τὰ ψεύδη, τὰς αἰσχρολογίας, τὰς ματαιολογίας, καὶ ὅσα ἄλλα μολύνουν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, καὶ ὅς καταγινώμεθα εἰς τὰ θεῖα, εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, εἰς τὴν πνευματικὴν μελέτην, εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ θείου

λόγου, καὶ εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν μυστηρίων. Οὗτοι θέλομεν ὠφελῆσθαι ἀπὸ τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν, καὶ θέλομεν ἐκτελέσει τὸ τέλος, δὴ τὸ ὅποῖον ἐσυστήθη.

Πρὸ πάντων ὅς ἀποφύγωμεν τὴν φιλαργυρίαν, ἥτις εἶναι ἡ ρίζα καὶ ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν. Τοῦτο εἶναι τὸ τελευταῖον καὶ ἀναγκαϊστότατον μᾶθημα τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου· « Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς. » Ἐς μὴ θησαυρίζωμεν μὲ τόσους ἀγῶνας τοὺς ματαίους θησαυροὺς τοῦ κόσμου, ἀπὸ τοὺς ὅποιους δὲν λαμβάνομεν καμμίαν ἀληθινὴν καὶ βίσιμον ὠφέλειαν, ἀλλὰ μάλιστα μόχθους, ἁμαρτίας, βεβήλους, καὶ πρόσκαιρα καὶ αἰώνια δεινὰ· ὅς μὴ θησαυρίζωμεν θησαυροὺς φθαρτοὺς, καὶ ὑποκειμένους εἰς τὴν μεταβολὴν καὶ ἀστάσιαν, καὶ τοὺς ὅποιους θέλομεν ἀναγκασθῆ· καὶ ἀκουσίως μίαν νὰ τοὺς ἀφήσωμεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου, τοῦ ὅποιου ἡ ὥρα εἶναι ἀβέβαιος, ἀλλὰ βεβαίως θέλει ἀκολουθήσει εἰς ὅλους ἡμᾶς, ἴσως καὶ ταχέως, κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰς τὴν ὅποιαν δὲν τὸν περιμένομεν· ἀλλ' ὅς θησαυρίζωμεν θησαυροὺς εἰς τὸν οὐρανόν· « Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ. » Ναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἰς τὸν οὐρανὸν ὅς θησαυρίζωμεν, εἰς τὴν μακαρίαν ἡμῶν πατρίδα, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων, εἰς τὴν οὐρανίον Ἱερουσαλήμ· εἰς τὸν οὐρανὸν ὅς θησαυρίζωμεν, ὅπου θέλομεν ζῆσει αἰωνίως, ὅπου εὐρίσκονται ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅπου ἐμπληροῦνται ὅλα αἱ ἐπιθυμίαι τῆς καρδίας, ὅπου βασιλεύει μίαν παντατινὴν εἰρήνην καὶ ἀγαλλίασιν, ὅπου εἶναι ἐξωρισμένα ὅλα τὰ δεινὰ, ὅπου ἀπέδρα πᾶσα ἀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός. Εἰς τὸν οὐρανὸν ὅς θησαυρίζωμεν, ὅπου εὐρισκεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ Θεὸς πάσης παρακλήσεως καὶ εὐφροσύνης· ὅπου κατοικοῦν τόσα ἀγγελικὰ πνεύματα, ὅπου μίαν χαομόρφον ἀρμονίαν πληροὺ ἀπὸ ἀγαλλίασιν ὅλων

τῶν μακαρίων τὰς ψυχάς, ἔπου τόσοι ἀναρίθμητοι ἄγιοι, τόσοι μεγάλοι φωστῆρες, τόσοι ἐνάρετοι ἄνδρες ὄλων τῶν αἰώνων, ἔχοντες ὅλοι μίαν ψυχὴν καὶ μίαν καρδίαν, ἀπολαμβάνουν τὰ οὐράνια καὶ ἀνέκρυστα ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου. Ἄς θησαυρίζωμεν λοιπὸν εἰς τὸν οὐρανόν, ἔάν ἀγαπῶμεν εὐκρινῶς τὴν εὐτυχίαν μας, καὶ τὰ μεγάλα καὶ ἀληθῆ ἡμῶν συμφέροντά.

Ταῦτα εἶναι τὰ ὕψηλά καὶ ὠφέλιμα μαθήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς κηρύττει σήμερον ὁ Κύριος εἰς τὸ ἱερόν του Εὐαγγελίου. Ἄς ὠφεληθῶμεν ἀπ' αὐτῶν, διὰ νὰ παρακινήσωμεν τὸν Κύριον ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον νὰ μᾶς χαρίσῃ τὰ πλούσια αὐτοῦ ἔλεη. Καὶ διὰ νὰ γίνωσι καὶ πλείον ἐμπρόσδεκτοι αἱ προσευχαί, αἱ νηστεῖαι, αἱ ἀγαθοεργίαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἑσθὲς μᾶς ἀξιώσῃ νὰ ἐκτελέσωμεν ταύτην τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστήν, ἃς καθάρισωμεν πρῶτον τὰς ψυχάς μας μὲ μίαν ἀληθινὴν καὶ σταθερὰν μετάνοιαν. Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ ἐξετάζωμεν ἀκριβῶς τὴν συνειδήσιν μας, καὶ ἂν οὐ καλῶς ἀνακλέσωμεν τὰς ἁμαρτίας μας εἰς τὴν μνήμην, ἃς τὰς μισήσωμεν ἐκ βάθους ψυχῆς, καὶ ἃς τὰς ἐξομολογηθῶμεν εἰς τὸν πνευματικόν μας πατέρα, διὰ νὰ ἀπαρσάσῃ πῶς τὰ πρῶτα νὰ γίνωμεν ἀξιοὶ νὰ μεταλάβωμεν τὰ πανάχρονα μυστήρια. ἔάν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τώρα, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν καιρὸν καλῶς νὰ ἐξομολογηθῶμεν, καὶ οἱ Πνευματικοὶ πατέρες καλῶς νὰ μᾶς ἐξετάσωσι καὶ νὰ μᾶς συμβουλεύσωσιν τὰ δεόντα ἔάν ἀφήσωμεν τὰς ὑστέρας ἡμέρας, κατὰ τὴν κακίστην μας ψυχόληθρον κατάχρησιν, καὶ ἰσιωρευθῶμεν ὅλοι εἰς τοὺς Πνευματικούς, καὶ ἡμεῖς θέλωμεν λάβει προσηλῆαν ἀντὶ συγχώρησιν ἁμαρτιῶν, καὶ οἱ δυστυχεῖς Πνευματικοὶ θέλωμεν κολασθῆ μὲ ἡμᾶς· διότι ὅσην μεγαλητέραν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν προξενούη τὰ ἱερά Μυσ-

τήρια εἰς ἕσους ἀξίας τὰ πλησίσθια, ἔσση μεγαλητέραν κόλασιν καὶ ἀπώλειαν προξενούη εἰς ἕσους ἀναξίας τὰ λαμβάνουσι καὶ εἰς ἕσους ἀναισχύντως χωρὶς τὴν πρόπουσαν ἐτοιμασίαν τολμοῦν νὰ τὰ δεχθῶσι, καὶ νὰ ἱεροσυλήσωσι ταύτας τὰς πηγὰς τῆς Σωτηρίας. Ταῦτα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ ἐνθέρμως σᾶς παραγγέλλει ἡ ἱερά μας Ἐκκλησία, μὲ τὸ στόμα ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου ὑπουργοῦ της ἐπευχόμενα νὰ ἀξιωθῆτε καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν νὰ ζήσητε ἐναρέτως καὶ εὐσεβῶς, καὶ νὰ ἀπολαύσητε μετὰ θάνατον καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἧς γένοιτο πάντα ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

Συνέργεια τῆς κατ' ἐρωταποκρίσιν Εὐαγγελικῆς ἐρημησίας.

Ἐρ. Πῶς ἐννοεῖται τὸ « Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο »

Ἀπ. Ὅτι δηλ. πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα δι' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ ἐκτίσθησαν· ἢ δὲ διὰ πρόθεσιν σημαίνει ἐνταῦθα οὐχὶ τὸ μέσον ἢ τὸ ὄργανον (κατὰ τὴν βλασφημοτάτην τῶν Ἀρειανῶν δόξαν,) ἀλλὰ τὴν ἀχώριστον συνένωσιν καὶ συνέργειαν τοῦ Υἱοῦ μετὰ τοῦ Πατρὸς· ἦσαν ἔτι συνεργούντος τοῦ Υἱοῦ, καὶ σὺν αὐτῷ τῷ Υἱῷ, ὁ ἀχώριστος Πατήρ, ἐδημιούργησε τὰ πάντα· ὅπερ εἶναι καὶ τὸν κατὰ τὴν ἔνοιαν ὡς νὰ ἔλεγεν ὁ θεὸς εὐαγγελιστής, ὅτι αὐτὸς ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐδημιούργησε τὰ πάντα.

Ἐρ. Διὰ τί ἐπρόσθεσε τὸ, « καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο ἂν ἂν, ὃ γέγονεν; »

Ἀπ. Διὰ νὰ μὴ πλανηθῶμεν, καθὼς οἱ τρισάθλιοι πνευματομάχοι, καὶ ἀκούσαντες τὸ, πάντα δι' αὐτοῦ (τοῦ υἱοῦ) ἐγένετο, νοήσωμεν ἐσφαλμένως, ὅτι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐγένετο, καὶ ὅτι εἶναι γονετὸν καὶ κτιστὸν ὡσαύ-

καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα γίνεται δὲ σαφέστερον τὸ νόημα, ἔάν τὸ ῥητὸν ἀναγνωσθῆ ὡτως. « Καὶ οὐδὲ ἐν, ὃ γέγονε, χωρὶς αὐτοῦ (τοῦ Υἱοῦ) ἐγένετο. » Τοῦτέστι κἀνὲν πρᾶγμα κτιστὸν καὶ γεγεννημένον ἐν χρόνῳ, δὲν ἐδημιουργήθη χωρὶς τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ· διότι τὸ πανάγιον Πνεῦμα εἶναι ἀκτιστον καὶ ἀγένητον, καὶ Θεὸς κατὰ φύσιν παρὰ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως ἐκπορευόμενον, καὶ συνδημιουργὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. « Τῷ γὰρ λόγῳ (υἱῷ) Κυρίου (τοῦ Πατρὸς), λέγει θεολογῶν ὁ προφητάναξ Δαυὶδ, οἱ οὐρανοὶ ὡς ἐσπερίωθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ (ἤγουν: ὡς παρ' αὐτοῦ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορευομένου Παναγίου Πνεύματι) πάντα ἡ δύναμις αὐτῶν (τῶν οὐρανῶν). » (*)

« Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. »

Ἐρ. Ποῖον ὀνομάζει ἐνταῦθα ζωὴν ὁ Εὐαγγελιστής;

Ἀπ. Τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις κρατεῖ εἰς τὰς χεῖρας του τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων, καὶ εἶναι ὁ μόνος χορηγὸς καὶ τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐρ. Ποία ζωὴ ἦτον καὶ εἶναι τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων;

Ἀπ. Ὁ Χριστὸς μόνος εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

« Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. »

Ἐρ. Ποῖαν ἐνοεῖ ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιστής σκοτίαν, εἰς τὴν ἁποῖαν φέγγει τὸ φῶς, καὶ ἡ σκοτία δὲν τὸ υπερνικᾷ;

Ἀπ. Σκοτίαν μὲν, τὸν προπατορικὸν θάνατον, καὶ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων· φῶς δὲ, τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ.

(*) Παλμ. λβ', θ.

ὅστις καὶ τὸν θάνατον κατέπαύθη, καὶ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων κατήργησεν.

Ἐρ. τί ἄλλο ἢ σκοτία ὑποσημνείει εὐαγγελικῶς;

Ἀπ. Τὴν σάρκα καὶ τὸν κόσμον· καθότι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ σαρκωθείς, καὶ ἐγκόσμιος γενόμενος, ὑπερνίκησε καὶ σάρκα καὶ κόσμον διὰ τῆς ἀκρας αὐτοῦ ἀνοχῆς καὶ ἐγκρατείας.

Ἠθικὸν τοῦ Χρυσοστόμου.

Μὴ λοιπὸν ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοὶ ἀπακλείσωμεν τὰς οὐρας τῆς ψυχῆς μας εἰς τὸ θεῖον τοῦτο φῶς, καὶ στερηθώμεν τῆς οὐρανοῦ χάριτος· διότι εἰσέρχεται τὸ φῶς τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τῆς εἰς Χριστὸν Πίστεως· καὶ ὅστις τὸν πιστεύει γνησίως, φωτίζεται ἀπὸ τὴν αἰώνιον ταύτην τῆς θείας δόξης λάμπειν, καὶ ἔχει ἔνοικον εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν τρισυπόστατον θεότητα. « Ὁ γὰρ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου » τηρήσει, καὶ ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου πρὸς αὐτὸν, « καὶ μόνην παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. » (Ἰωάν. ιδ'. 23.) Καθὼς λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολαύῃ τις τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, ἂν δὲν ἀνοίγῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του, τοιαυτοτρόπως δὲν δύναται νὰ μεθέξῃ καὶ ἀπὸ τὴν θεῖαν ταύτην λάμπειν, ὅστις δὲν προσηλόνει ἀδιακόπως τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς του εἰς τὴν οὐράνιον ταύτην θεωρίαν. Ἐπειδὴ πῶς εἶναι δυνατὸν ἢ σκοτεινὴ ψυχὴ νὰ ἀπολαμβάνῃ τοιαύτην χάριν, ἔταν δὲν ἦναι καθαρὰ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἀμαρτίας; Διότι ἡ ἀμαρτία εἶναι τὸ βαρύτερον τῆς ψυχῆς σκότος, τὸ ὁποῖον κατακαλύπτει τὰς μυστικὰς καὶ ἀσυνειδήτους τῶν ἀμαρτωλῶν πράξεις. Ὁ ἀμαρτωλὸς μισῶν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τρέχει πάντοτε εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπωλείας. « Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται ἢ εἰς τὸ φῶς. » (Ἰωάν. Ι'. 20.) Διότι καθὼς ὁ περιπατῶν

ἢ τὸ σκότος, δὲν διακρίνει τὸν φίλον ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ
 του, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ πρᾶττων τὴν ἁμαρτίαν στε-
 ρεῖται τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ πλεο-
 νέκτις δὲν ξεχωρίζει τὸν φίλον ἀπὸ τὸν ἐχθρόν του· ὁ φθο-
 νερός καὶ τὸν πλέον σχετικόν του τὸν βλέπει ὡς ἐχθρόν, καὶ
 ὁ ἐπίβουλος ὁμοίως ὅλους σχεδὸν νορίζει ἐχθρούς του· ἐν
 γένει δὲ ὁ ἐργάτης πάσης ἁμαρτίας δὲν διαφέρει παντελῶς
 κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων διάκρισιν ἀπὸ τοῦ με-
 θυσιμένου καὶ παράφρονος ἀνθρώπου. Καὶ καθὼς τὴν νύκ-
 τα βλέποντες καὶ ξύλον, καὶ μύλυθρον, καὶ αἰδήρον, καὶ
 ἄργυρον, καὶ χρυσόν, ἢ καὶ πολύτιμον λίθον, δὲν καὶ ξεχω-
 ρίζομεν παντελῶς, ἀλλ' ὅλα τὰ νομίζομεν τοῦ αὐτοῦ εἴδους
 διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ φωτός, τοιουτοτρόπως καὶ ὅστις ἔχει
 ζωὴν ἀκάθαρτον καὶ μεμολυσμένην, δὲν γνωρίζει τὴν ἐξο-
 χὸν τῆς σωφροσύνης ἀρετὴν, καὶ τὴν θεῖαν τῆς φιλοσοφίας
 καλλονὴν, διὰ τὴν ἐπισκώτισιν τῶν ψυχικῶν του ὀφθαλμῶν.
 Μὲς ἡμᾶς ὅμως τοὺς ἁμαρτωλοὺς συμβαίνει ὄχι τοῦτο μόνον
 τὸ κακὸν τῆς ἀδιακρίσιος καὶ ἀγνωσίας, ἀλλ' ὅτι ζῶμεν
 καὶ πάντοτε μὲ φόβον ἀδιάκοπον. Καὶ καθὼς οἱ ἰδοιοποῦν-
 τες εἰς νύκτα σκοτεινὴν καὶ ἀσέληνον, τρέμουσι καὶ φοβοῦν-
 ται χωρὶς νὰ τοὺς φοβερίζῃ κανεὶς, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ
 ἁμαρτωλοὶ δὲν ἔχουσι θάρρους ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
 καὶ ἂν δὲν τοὺς ἐλέγχῃ κανεὶς· ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ὑποπ-
 τοὶ καὶ δειλοὶ, τυπτόμενοι ἀπὸ τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδή-
 σώς των, καὶ πάντοτε μὲ συσταλὴν περιβλέπονται τοὺς ἀν-
 θρώπους. Ἄς ἀποφύγωμεν λοιπὸν τὴν τόσην θλιβερὰν ζωὴν
 τῶν ἁμαρτωλῶν, διότι καὶ ὕστερον ἀπὸ τὴν θλίψιν ταύτην
 μᾶς προφθάνει θάνατος αἰώνιος, καὶ κόλασις ἀτελείωτος.
 Διὰ τοῦτο λοιπὸν μᾶς παραγγέλλει καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος,
 καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, νὰ ἔμεθα νηφά-

λοι καὶ ἔξυπνοι, διὰ νὰ μὴ μᾶς προκαταλάβῃ ἀνστοίμους
 ὁ θάνατος· καθότι ὁ νηφάλιος καὶ ἔξυπνος, ἂν τυχὸν καὶ εἰς
 ἁμαρτίαν πέσῃ, εὐθὺς τὴν ἀποτεινάζει· ὁ κυριευμένος ὅμως
 καὶ κοιμώμενος εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δὲν αἰσθάνεται πικρὰ
 πῶς κατακρατεῖται ὑπ' αὐτήν. Ἄς μὴ νυστάζωμεν λοιπὸν
 ἀδελφοί, καὶ ἄς μὴ κοιμώμεθα θανασίμως· διότι δὲν εἶναι
 καιρὸς ὕπνου, ἀλλ' ἐγρηγορήσεως· δὲν εἶναι ὥρα νυκτός,
 ἀλλ' ὥρα ἡμέρας. Ἄς περιπατῶμεν λοιπὸν μὲ σαμνότητα ὡς
 εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· διότι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι εἰς τὸν
 ἀνθρώπου ἀτιμαστικώτερον παρὰ τὴν ἁμαρτίαν· δὲν τὸν
 ἀτιμάζει τόσον τὸ νὰ περιέρχεται ὀλόγυμος εἰς τὸν κόσμον,
 ὅσον τὸ νὰ ζῇ ἁμαρτωλὸς καὶ πταίστης· διότι ἡ γυμνότης
 τοῦ σώματος, καὶ ἂν προξενῇ ἐντροπὴν εἰς τὸν ἀνθρώπου,
 προέρχεται ὅμως πολλάκις ἀπὸ πτωχείαν ἀκούσιον· ἡ δὲ
 ἁμαρτία εἶναι αἰσχρότατη καὶ ἀξιολύπητος, προερχομένη
 ἀπὸ ἐκούσιον καὶ ἐλευθέραν τοῦ ἀνθρώπου θέλησιν. Ἄς παρα-
 τηρήσωμεν λοιπὸν τοὺς ὅσοι ἐνάγονται εἰς τὰ κριτήρια δι'
 ἀρπαγῆς, ληστείας, κλοπῆς, καὶ πλεονεξίας των· πῶς οἱ
 τρισάθλιοι οὗτοι φαίνονται ἀτιμοὶ καὶ περιφρονημένοι, διότι
 ψεύδονται μὲ ἀδιαντροπίαν, καὶ σκληρύνονται εἰς τὴν ἐξο-
 μολόγησιν τῆς ἀληθείας. Ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοὶ εἴμεθα τό-
 σον ἐλεεινοὶ καὶ ἀξιοκατάκριτοι, ὥστε τὸ μὲν ἐνδυμᾶ μας
 ὄχι μόνον δὲν ὑποφέρομεν νὰ τὸ φορέσωμεν ἐξανάστροφον,
 ἀλλὰ διορθώνομεν καὶ ἄλλου τὸ σφάλμα, ἂν ἤθελε πράξῃ
 οὕτως· ἐν ᾧ ὅμως ὅλοι οἱ χριστιανοὶ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι καὶ
 οἱ πλησίον μας περιπατοῦμεν ἀνάποδα, δὲν τὸ αἰσθανόμε-
 θα παντελῶς· διότι, εἰπέ με χριστιανὲ, τί ἄλλο εἶναι πλέον
 αἰσχρότερον, καὶ ἠθικῶς ἀναποδώτερον, παρὰ τὸ νὰ εἰσερ-
 χεται ἀνὴρ χριστιανὸς εἰς γυναῖκα πόρνην καὶ δημοσίαν;
 διὰ ποῖον αἰτίαν λοιπὸν ὄν φαίνεσθαι εἰς πᾶς ἀνθρώπου

αὐτὸ τὸ ἔργον τόσον ἄτιμον, ὅσον τὸ νὰ περιπατῆ τις γυμνός; Ἄλλ' ἴσως προέρχεται τοῦτο ἀπὸ τὴν κοινὴν συνήθειαν· ὅτι κἀνείς βέβαια φρόνιμος ἄνθρωπος δὲν περιπατεῖ γυμνός μὲ τὴν θέλησίν του· ὅλοι ὁμῶς πράττουσι τὴν ἁμαρτιάν ἐλευθέρως πάντοτε καὶ ἀυστόλως. Ἀλλὰ τί νομίζετε ἀδελφοί; θέλει ἀποφύγει ἄρα γὰρ ὁ ἁμαρτωλὸς τὴν καταδικην τῆς ἁμαρτίας του; Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐπίγεια ἀνακτόρεια, εἰάν τις ἤθελε τολμήσῃ νὰ παρειασῆ ἡ πόρην γυναικῶν διὰ χρῆσίν του, ἢ ἤθελε εὐρεθῆ ποτε μεθυσμένος, ἢ ἤθελε πράξῃ ἄλλην τινὰ αἰσχρότητα, δοκιμάζει τὴν μεγαλητέραν βασιλικὴν τιμωρίαν. Εἰάν λοιπὸν δὲν εἶναι ὑποφερτὴ μήτε εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἀνακτόρεια ἢ πράξις τῶν αἰσχρουργιῶν, πολὺ πλειότερον θέλομεν καταδικασθῆ διὰ τὰς καθημερινὰς παρανομίας μας, ἀπὸ τῶν οὐράνιων Βασιλείας καὶ Θεῶν, ὅστις εἶναι πανταχοῦ παρὼν, καὶ θεωρεῖ ἀκριβῶς ἕχι μόνον τὰς πράξεις μας, ἀλλ' ἐτάζει καὶ νεφρὸς καὶ καρδίαν καὶ διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο πᾶς παρακαλῶ ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἅς ἀποφεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἅς δεικνύωμεν σεμνότητα ζωῆς, καθαρότητα πολιτείας, καὶ χριστομίμητον διαγωγὴν· διότι ἔχομεν τοιαῦτον κριτὴν καὶ βασιλέα, ὅστις βλέπει πάντοτε ὅλας τὰς πράξεις μας, εἴτε καλὰς εἴτε κακὰς. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπιδαφίλευσιν τοῦ οὐρανοῦ φωτός, διὰ νὰ ἐπιλάβῃμῃ εἰς τὰς καρδίας μας τὰς σωτηριώδεις ἀκτῖνάς του· διότι τοιοῦτοτρόπως φωτισθέντες καὶ ψυχὴν καὶ καρδίαν καὶ αἰσθήσεις, θέλομεν ἀξιωθῆ οὐ μόνον τῶν ἐπίγειων ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνεκκαλήτων καὶ οὐρανοῦ τοῦ Θεοῦ δωρεῶν· γίνετο | γένοιτο | Ἀμήν.

Κεφ. Α'. Ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἐπειδὴ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καθοράται σαφέστατα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἡ διάλεκτος τῆς παντοκρατορικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, σοφίας καὶ ἀγαθότητος φθέγγεται διὰ πάντων τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν κειμένων θείων αὐτοῦ δημιουργημάτων, διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος χρώμενος ταῖς φυσικαῖς δυνάμεσι τοῦ νοῦς αὐτοῦ ἠδύνατο εὐρίσκειν τὸν ἀληθῆ Θεόν· διότι « τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν » αὐτοῖς, ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσε· τὰ γὰρ ἀόρατα » αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθο- » ρᾶται. (Ρωμ. Α. 19.) ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἔθνη οἱ ὑπὸ μόνου τοῦ φυσικοῦ φωτός ἠδηγούμενοι ἀνοκολόγητοι ἦσαν ἀγνωσοῦντες τὸν Θεόν. Ἀλλ' ἔστιν ἐναργέστατον καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐν πάσαις ταῖς ἡλικίαις καὶ πανταχοῦ κατεχρήσατο ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσι καὶ διεφθάρη. Ὅθεν ἔπεται ὅτι πρὸς ἀνακαινισμὸν καὶ ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς ὑπακοὴν τοῦ Θεοῦ, ἔτι δὲ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἀποστατεῖν ἀπ' αὐτοῦ καὶ μεταπίπτειν εἰς εἰδωλολατρίαν, ἀναγκαιοτάτη ἦν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἀποκάλυψις· ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ ὁ παγκόσμιος Πατὴρ διδάσκει τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ δὲ τῷ κόσμῳ, εὖς ἐποίησε λογικούς. « εἰς τὸ ἀκούειν καὶ » ἐνοεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν ὄντα ὠφέλιμον πρὸς διδασ- » καλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν » τὴν ἐν δικαιοσύνῃ. (β'. Τιμῶν. γ'. 16.) Ἡ οὖν τοιαύτη Ἀποκάλυψις περιέχεται ἐν ταῖς προφητικαῖς καὶ ἀποστολικάς βίβλοις, ἅς κακτῆμεθα οἱ Χριστιανοὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι· ἐν γὰρ ταύταις μόνον μανθάνομεν ἀσφαλῶς τε καὶ ὀρθῶς

τῶν Θεῶν, καὶ τὰ θεῶν προσόντα. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ περὶ Θεῶν
καὶ τῶν θεῶν προσόντων ἡμέτεραι γνώσεις οὐκ εἰσὶν ἀπό-
λυτος θεωρητικὴ ἀλήθεια, (κεφ. γ') ἀλλ' ἔχουσι σχέσιν καὶ
πύνδεσμόν τινα τοῖς ἡμετέροις ἡθεσιν, ἐπόμεινον ἦν ἀναλό-
γηως τῇ διαφορᾷ τῶν ἡμετέρων ἡθῶν συνδιαφορεῖσθαι καὶ
φραῖτας, ὥς ἂν ὑποστῶσι τελείαν τὴν διαφοράν· ὁ δὲ καὶ
συνέθη ταῖς τῆς ἀγράφου φυσικῆς ἕρησκείας γνώσεσιν· ἀλλ'
ἐν ταῖς γραφαῖς ὡς ἐν ταμίῳ ἀσύλῳ καὶ ἀποθήκῃ ἀκαθαι-
ρέτω, διασώζονται ἀσφαλῶς αἱ ἀψευδέστατοι γνώσεις τοῦ
Θεοῦ καὶ τῶν θεῶν προσόντων, οἷον, ὅτι ἐστὶν ὁ ποιητὴς
ἡρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ κύριος,
ὁ προνοητὴς, ὁ εὐεργέτης, οὗτινος οἱ οἰκτιρμαὶ ἐπὶ πάντα τὰ
ἔργα αὐτοῦ· ὅτι ἐστὶν ὑπερένδοξος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐ-
τοῦ, ἀναρχος, ἀτελεύτητος, ἀπειρος, πανταχοῦ παρῶν, παν-
σοδύναμος, ἄστρεπτος, ἀναλλοίωτος, κατὰ τὸ τὴν οὐσίαν
ἁπλοῦς, καὶ σοφίαν, καὶ δύναμιν· ὅτι ἐστὶν ὁ μόνος ἄγιος,
καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, ὁ μόνος ἀγαθός, εὐθὺς, δίκαιος,
θεῖος, πιστός, ἀληθής, κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. Ταῦτα
θὲ πάντα ἐκπαιδεύουσι ἡμᾶς, οὐχὶ διὰ συλλογιστικῶν
ἐφοδῶν, αἵτινες τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων αὐθόλως
ὠφελοῦσιν, ὡς ἐνασχολουμένους ταῖς ἰδίαις ἀναγκαίαις
χρείαις, μόνους δὲ τοὺς πεπαιδευμένους ἐνίοτε μὲν ὀρθῶς
καταπειθοῦσι, πολλάκις δὲ ἐξαπατῶσιν· οὐ διὰ τούτων
φρημί· ἀλλὰ διὰ μιᾶς σειρᾶς πράξεων, δι' ὧν ἐφανέρωσεν ἀπ'
ἀρχῆς κόσμου ὁ Θεός, καὶ ἀνεκάλυψε παντὶ τῷ προσέχοντι
πᾶς θείας αὐτοῦ ιδιότητας, πολλῶν τρανώτερον, ἢ ὁ φυσικός
διὰ τῶν πραγμάτων ἀνακαλύπτει τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς τὰς
ιδιότητας τῶν σωμάτων· διὰ γὰρ τοῦ τοιοῦτου τρόπου ὁ
νοῦς καὶ τοῦ λίαν ἀμυθούς, οὐ μόνον τῶν πεπαιδευμένων
βεβαυόμενος διὰ μικρᾶς προσοχῆς καὶ μελέτης περὶ τῆς

ὑπάρξεως καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, πλήρης γίνεται
θάμβους, εὐλαθείας, ἀγάπης, καὶ πάσης ἀγαθῆς διαθέσεως,
καὶ οἷός τε ὄρεῖν βῆσθαι καὶ ἐναργῶς οὐ μόνον πᾶν ὅτι ἡ
ἀμυβεστάτη καὶ λίαν ὀρθὴ φιλοσοφία τῇ τοῦ φυσικοῦ φωτός
ὀδηγία διὰ πολυετούς καὶ πολυμάχου μελέτης, καὶ δι'
ἔκρας ἐπιστάσις καὶ σπουδῆς ἠδυνήθη ἀπ' ἀρχῆς μέχρι
τουῦδε ἀνακαλύψαι περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως καὶ τῶν
θεῶν προσόντων καὶ ὅτι ὁ Θεός καὶ τοιοῦτος ὢν κατὰ τὴν
ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν, ἀλλ' ὅμως ἐστὶ Θεός καὶ πατὴρ ἡμῶν,
καὶ ἐκ μόνης τῆς ἑαυτοῦ ἀγαθότητος ἔδωκεν ἡμῖν ὅπερ ἔχο-
μεν ἐξαίρετον εἶναι, καὶ διὰ παντός εἰσακούσει τῆς δεήσεως
ἡμῶν δικαιοπραγούντων . . . Ἐνὶ δὲ λόγῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ ζῶ-
μεν, καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· διότι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ,
καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· ἔτι δὲ πᾶς τις βλέπει ἐν αὐταῖς
ταῖς θεαῖς γραφαῖς τρανώως, ὅτι ὁ Θεός συνάπτει ἡμᾶς ἑαυτῷ
διὰ πλείστων καὶ μεγίστων σχέσεων· πρὸς τὸ γίνεσθαι ἡμᾶς
ἀγαθούς καὶ εὐδαίμονας· οὐ γάρ ἐν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου με-
τῆλθε παντοίας οἰκονομίας, δι' ὧν προσκαλεῖ καὶ ἔλκει πρὸς
ἑαυτὸν τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα γένωνται κοινωνοὶ θείας φύ-
σεως! τελευταῖον διὰ ταύτην τὴν τοῦ ἀνθρώπου θέωσιν,
ἵνα ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἦτοι καὶ ἂν καιρὸν ἐγί-
νωσκεν ἀρμοδιώτατον ὁ ἀπειρόσοφος Θεός καὶ πατὴρ, ἐξαπέ-
στειλεν ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λό-
γον αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον
ὑπὸ νόμον ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν
ἀπολάβωμεν· οὕτως οὖν ἐκπαιδευόμεθα παρὰ τῆς θείας γρα-
φῆς τὸν Θεὸν καὶ τὰ περὶ Θεοῦ, ὥστε συνάπτεται ἡ καρδία
ἡμῶν τῷ Θεῷ, καὶ κατὰ μικρὸν θερμαινομένη ἐκκαίεται
πρὸς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ καὶ ὑπακοήν· καὶ γνωρίζοντες τὰ
βέβαια τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τὸ ἀπειρον ὕψος

τῆς θείας αὐτοῦ μεγαλειότητος, μεγαλύνει ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸν Κύριον, πληρούμενη θάρρους καὶ ἀγαλλιάσεως. Αὕτη ἐστὶ τῷ ὄντι μέθοδος διδακτικῆ τῶν θείων πραγμάτων ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα τῆς διδακτικῆς καὶ συλλογιστικῆς μεθόδου πάντων τῶν περιπτώσεων τοῦ κόσμου φιλοσόφων.

Πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὅπως οὖν τῷ λόγῳ χρώμενος, δύναται διὰ τῆς τοιαύτης μεθόδου τῶν θείων γραφῶν βραδίως καὶ λίαν ἀκριβῶς μὴ μόνον ἐκπαιδεύεσθαι τὰ καθήκοντα αὐτῷ, καὶ βλέπειν τηλαυγῶς δι' ἀπέριων σχεδὸν παραδειγμάτων τῶν ἐν πάσαι, ταῖς ἡλικίαις ἀκμασάντων θεοσεβῶν ἀνδρῶν ἅπαντα τὰ πρακτέα, τοὺς τε ὑπερκρίθιμους αὐτῶν πειρασμούς, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν ἄκραν ἐτοιμότητα, ἐγρήγορον, σταθερότητα καὶ μεγαλοψυχίαν, ἀλλὰ καὶ διακρίνειν εὐκρινῶς τοὺς ἀκριβεστάτους κανόνες τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος, δι' ὧν φυθμίζονται αἱ διάνοιαι καὶ καρδίαι ἡμῶν εἰς τὰς ἕξεις τῆς ἀρετῆς διὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας, συνεργούσης μάλιστα τῆς θείας χάριτος· ἐνταῦθα βλέπει τὴν θρησκείαν διαλάμπουσαν ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ, ὀρθότητι, γλυκύτητι, καὶ μεγαλοπρεπείᾳ· αὕτη φαίνεται καὶ ζωὴ καὶ χαρὰ καὶ δόξα ἡμῶν, καὶ μήτηρ τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ ἀληθοῦς αὐδαιμονίας, καὶ ὡς νυμφαγωγὸς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ νυμφίου· καὶ γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ ἀποτυμνοῦσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ θεατριζούσαι ἐνώπιον πάντων τὴν αἰσχρότητα ταύτης, ἀποδεικνύουσιν ἐκ τῶν φρικτῶν αὐτῆς ἀποτελεσμάτων τὸν θαυταπρόρον αὐτῆς ἰόν, καὶ τὸν ὄν ἐποίησε παντὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει μέγαν ὄλιθρον σωματικόν τε καὶ ψυχικόν, ὡς ἀδύνατον καὶ τὸν ὅπως οὖν μελετῶντα αὐτὰς μὴ λίαν βδελύττεσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι καὶ φεύγειν τὴν ἁμαρτίαν μᾶλλον, ἢ τὴν ἀσπίδα καὶ βασιλίσκου, αὐταὶ ἐξοπλίζουσιν

ἅπαντα τὰ στοιχεῖα πρὸς ἀμυναν καὶ ἐκδικησιν τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ἀνομίας καὶ δι' ἀπέριων παραδειγμάτων ἀποδεικνύουσιν τὸν Θεὸν ἐκδικητὴν, καὶ τιμωρὸν ἀδυσώπητον τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἐξαιρέτως ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι. Εἰς δὲ τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρέφοντας ἐκ τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἢ ἐκ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετὴν, ἐπαγγέλλονται βεβαίως τὴν παρὰ Θεοῦ τελείαν ἄφεσιν καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, διὰ τῆς ἀκαταισχύντου μεσιτείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας, ἣν ἐτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ τοῖς τοὺς ἁμαρτάνοντας πιστοὺς ἀφαρπάζουσιν ἐκ τοῦ ὀλεθρίου κρημοῦ τῆς ἀπογνώσεως καὶ ἀπελπισίας· περὶ τοιαύτης οὖν συγχωρήσεως οἱ ἔθνηκοι, ἢ οὐδὲν λέγουσιν, ἢ λέγοντές τι οὐκ οἶδασιν, οὔτε τι λέγουσιν, οὔτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, ἀλλ' εἰσὶ πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. Ταῦτ' ἔρα ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων Γραφῶν, καὶ ἡ ἐρῆ γνῶσις αὐτῶν ἐστὶν ἀναγκαῖα παντὶ τῷ πιστεύοντι· καὶ γὰρ οἰκοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, φκοδομηθῆμεν ὄντως ἐπὶ τῶν ἁγίων γραφῶν, αἵτινες μαρτυροῦσι περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰσὶν οἱ μόνοι ἀκριβεῖς κανόνες τῆς ζωῆς καὶ τῆς πίστεως ἡμῶν· ὅθεν οἱ ὄντες ἀληθεῖς μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλουσι κανονίζειν τὸ πολίτευμα καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν δι' ἐνὸς ἄλλου συγγράμματος μὴ τεθεμελιωμένου μὲν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν θείων γραφῶν, συγγραφέντος ὅμως παρὰ τῶν ἀληθῶς τεθεμελιωμένων ἐπ' αὐτοῦ οἰοῖ εἰσὶν οἱ ἱεροὶ κανόνες τῶν συνόδων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι συνελθόντων ἁγίων πατέρων· καὶ οὔτως ἐπικοδομημένοι, καὶ τοιοῦτοι ἀκριβεῖς κανόνες χρώμενοι, οὐκ ἐλάττω νῆπιος

κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας, ἀλλ' ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, μέχρι καταντήσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ (Ἐφ. β', 14) τοιγαροῦν συνάγεται ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς ἀναγκαιοτάτη ἦν ἡ ἀποκάλυψις τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ ὅτι εἰς σύνεσιν τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῶν θεῶν γραφῶν, ἀπαραίτητος ἐστὶν ὁ ἔρωσις, καὶ ἡ δι' ἐπιμελοῦς ἐπιστάσιος ἀνάγνωσις αὐτῶν οὐδεὶς δὲ τῶν πιστῶν ἀγνοεῖ, ὅσον διαμάχονται οἱ ἄνθρωποι περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τινῶν ἁγιογραφικῶν ῥήσεων, ἢ συμβαίνει ἀναγκαίως ἐκ τῆς φυσικῆς ἀσθενείας τοῦ ἡμετέρου νοός, ἢν πάσχομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ, οὐχ ἵνα φιλονεικῶμεν καὶ διαμαχώμεθα· τοῦτο γὰρ ῥητῶς ἀπαγορεύει ὁ ἀπόστολος λέγων. « δούλον Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι » ἀλλ' ἵνα γινώσκοντες τὴν ἰδίαν ἐαυτῶν ἀσθένειαν καὶ ταπεινοῦντες τὸ ἔξαρμα τοῦ νοός ἡμῶν, μὴ ἐπαναπαυώμεθα μήτε τῇ κρίσει ἐαυτῶν, μήτε ἄλλου τινός, εἰμὴ μόνως τῆς ἁγίας Καθολικῆς, Ἀποστολικῆς, καὶ Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

*[Προκήρυξις διὰ τὸ νεωστὶ ἐκδοθησόμενον περιοδικὸν
συνταγματικὸν τὸ ἐπιγραφόμενον*

Ο ΘΕΑΤΗΣ.

ἢ δοκίμια τεχνολογικὰ περὶ τὴν κοινωνίαν

*Μεμακρυσμένοι δύο ἡδὴ ἔτη ἀπὸ τῶν δημόσιων πραγμάτων
εἰν καταστάμενοι τὸν καιρὸν ἄχρηστον διὰ τὴν Πατριδα.*

Μάρτυρες τῶν διατραχυντῶν ὄλων προσεκτικῶς ἀκουσόντες τὴν κρίσιν μας ἐπ' αὐτῶν, ζητοῦντες ἐν τῇ ἱστορίᾳ συγκρίσεις καὶ συμπεράσματα καθολικώτερα, κρατύοντες καθ' ἑκάστην καὶ τὸ ὄφος καὶ τὴν δίκαιον μας διὰ τῆς μελέτης καὶ ἀναγνώσεως, οὐδὲ νομίσαντες τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἐλάττωσον καὶ ταπεινότατον φιλοσοφίας γυμνάσιον, συναλέξαμεν ὕλην συγγραφῶν καὶ λόγων οὐχὶ πάντῃ ἀσυντελῶν, ὡς ἐλπίζομεν, εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ταύτην τὴν ὕλην ἀποφασίσαντες νὰ δημοσιεύσωμεν διὰ τοῦ σήμερον ἀγγελομένου Περιοδικοῦ Συνταγματικοῦ, καταβαίνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ γάδιον, τὸ ὁποῖον διάφοροι τῶν ὁμογενῶν μας τρέχουσι μὲ ἀξέπαινον ζῆλον. Τὸ ἔργον μας δὲν εἶναι ἐκδοσις Ἐφημερίδος Πολιτικῆς, ἀλλὰ συζητήσεις καὶ ἐπιδείξεις θεωρητικαὶ περὶ τῶν κρατίστων φαινομένων καὶ ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας καθόλου, σκοποῦσαι κυρίως πρὸς κατασκευὴν καὶ στερέωσιν τοῦ κοινωνικοῦ συνδέσμου, καὶ πρὸς τὸν ὄρον, ἢν ἔθεσεν ὁ δημιουργὸς ἐνώπιον τῆς ἀνθρωπότητος. Θρησκεία, Πολιτικὴ διάταξις, Νομοθεσία, Μαθηταίς, Τέχναι, Βιομηχανία, ἦθη, ἔθιμα, Χαρακτῆρες, Γλώσσα, Σχολεῖα, Θέατρον, Ἐφημερίδες, Δικαστήρια, πάντα τὰ τοιαῦτα, ὡς ἐκ περιωπῆς θεωρούμενα, καὶ χάριν τοῦ μέλλοντος μάλλον ἢ τοῦ παρόντος, θέλουσιν ἐνασχολήσει, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων μας, τὸν κάλαμον ἡμῶν τε καὶ τῶν συνεργατῶν· Γέξεις καὶ ἡλικίαι διάφοροι νὰ εὕρωσιν εἰς τὰ δοκίμιά μας τὸ ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ τὸ χρήσιμον, ὅσον τόσον ἡμῖν θέλομεν ἐπιμεληθῆ. Ἐνίοτε δὲ καὶ Συγγραφῶν ἄλλων τόπων καὶ ἐποχῶν τὴν συμμαχίαν θέλομεν προσλαμβάνειν, καὶ φιλοσοφεῖ πρὸς τὴν ζωσαν τῶν ξένων Ἑθνῶν ἱστορίαν. Προσκαλοῦμεν λοιπὸν τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν Ὀμογενεῖς νὰ συνδράμωσιν ὑπὲρ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Συνταγματικοῦ τοῦ

του, καὶ δεόμεθα τῶν Σοφωτέρων ἐξ αὐτῶν νὰ τὸ κρίνωσι μὲν συγκαταβατικῶς, νὰ τὸ καλλύνωσι δὲ καὶ πλουτίσωσι μὲ τὰς γνώμας καὶ τὰς δικτηριὰς των.

Ὁ Θεατὴς θέλει ἐκδίδεσθαι δις τοῦ μηνός. καὶ ἕκαστον Φυλλάδιον θέλει σύγκεισθαι συνήθως ἀπὸ δύο τυπογραφικὰς κόλλας. Τιμὴ δραχμὴ μία καὶ ἡμίσεια κατὰ μῆνα.

Ἡ ἔκδοσις θέλει ἀρχίσει, ἀφ' οὗ λάβωμεν τὰ ἐνόματα ποσοῦ τινός ἀριθμοῦ Συνδρομητῶν.

Ἡ συνδρομὴ γίνεται ἐν μὲν Ἀθήναις παρὰ τῷ ὑποφαινωῦ (κατὰ τὴν ὁδὸν Καραϊσκάκη ἀρ. 30) καὶ ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Κ. Ι. Φιλήμονος, ἀλλαχοῦ δὲ κατὰ σημείωσιν ἰδιαιτέρων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1836

ΜΙΧΑΗΛ ΣΧΙΝΙΔΣ

ΔΙΑΣΦΗΣΕΙΣ

Ἀποδείξεις διαφόρων Πατέρων περὶ τῶν θεῶν παραδόσεων.

• Πᾶς ὁ λέγων παρὰ τὰ διατεταγμένα κῆν ἀξιόπιστος ἦ, κῆν ἢ νηστεύη, κῆν σημεῖα ποιῆ καὶ προφητεύῃ, λύκος φαινέσθω ἢ ἐν προβάτου δορᾷ προβάτων δορᾶν κατεργαζόμενος (Ἰγνάτιος Θεοφύρου ἐν τῇ πρὸς Ἱέρωνα Ἐπιστ.) ποῖα δὲ εἶναι τὰ διατεταγμένα, εἰμὴ ὅσα παρεδόθησαν, καὶ ἐπολιτεύθησαν διὰ μέσου τῆς φωνῆς εἰς τὰς ἐκκλησίας; προσέτι καὶ εἰς τὸν Παμφίλου εὐσεβιον ἀναγινώσκωμεν, ὅτι προέτρεπεν αὐτὸς τοὺς πιστοὺς νὰ κρατῶσι τὴν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων, τὴν ὁποῖαν ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον νὰ τὴν διατυπώσῃ καὶ ἐγγράφως διὰ τὴν ἀσφάλειαν (Ἐπιστ. ἐκκλ.: ἱστορ. βιβλ. γ' κεφ. λγ'). αὐτὰ μᾶς φανεροῦναι ὁ τρίτος μετὰ τὸν θεῖον Πέτ

τρον ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, Ἰγνάτιος! ὁ δὲ μαθητὴς τοῦ Ἰππὸ στηθίου ἀποστόλου Ἰωάννου ἐπίσκοπος Σμύρνης πολυκαρπὸς ὠμίλησε περὶ τῶν παραδόσεων σαφέστερον, λέγων. « οὗτε » γὰρ ἐγὼ, οὗτε ἄλλος ὅμοιος ἐμοὶ δύναται κατακολουθῆσαι » τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου, ὃς γενόμενος » ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων, ἐδίδαξεν » ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸν περὶ ἀληθείας λόγον, ὃς καὶ » ἀπὸν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολὰς » (Ἐπιστ. πρὸς Ἱερσ. β.) ὡς θεωρήσωμεν ἤδη μὲ ποῖον τρόπον, καὶ ποίους λόγους ὁ ἅγιος φανεροῦναι εἰς ἡμᾶς, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι δὲν παρέδωκαν τὰ πάντα δι' ἐπιστολῶν· προσέτι καὶ ὁ θεὸς Ἰουστίνος φιλόσοφος καὶ μάρτυς, ὅστις συναμίλησε μὲ τοὺς Ἀποστόλους εἶπε σύμφωνα μὲ τοὺς προειρημένους πατέρας. « οὐ ξένας » ὁμιλῶ, οὐδὲ παραλόγως ζητῶ, ἀλλ' ἀποστόλων γενόμενος » μαθητὴς, γίνομαι διδάσκαλος ἐθνῶν· τὰ παραδοθέντα » ἀξίως ὑπηρετῶ γενομένοις ἀληθείας μαθηταῖς. (Ἰνς. ἐπιστ. πρὸς Διόγνη τον).

Ἀλλὰ δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ὁ ἅγιος περὶ τῶν εὐαγγελίων ὁμιλεῖ, πρὸς τὰ ἀπῆλκε ἀπληκμύματα ἕτε ἡλίως ἢ λόγος τοῦ ἦτο περὶ τούτων, δὲν ἤθελεν εἰπῆ τὰ παραδοθέντα; ἀλλὰ τὰ ἀναγνωσθέντα, ἔχουμεν δὲ καὶ ἄλλον σύγχρονον μὲ τοὺς ἀποστόλους, ὅστις ἔγραψε σαφέστατα περὶ τῶν παραδόσεων, τὸν μαθητὴν λέγω τοῦ θεοῦ Παύλου, τὸν σοφὸν τῆς Θεολογίας διδάσκαλον θεῖον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει τοιαύτην γνώμην περὶ τοῦ ἀγράφου θεοῦ λόγου. « σεπτὰ δὲ λόγια ταῦτα φαρμέν, ὅσα πρὸς τῶν ἐν- » θεῶν ἡμῶν ἱεροτελεστῶν ἐν ἀγιογράφοις ἡμῖν καὶ θεολο- » γικαῖς δεδωρηται δέλτοις· καὶ μὴν ὅσα πρὸς τῶν αὐτῶν » ἱερῶν ἀνδρῶν ἀυλωτέρα μῦσει καὶ γείτονι πως ἦδη τῆς » οὐρανίου ἱεραρχίας, ἐκ νοῦς εἰς νοῦν διὰ μέσου λόγου, σω-

ὁ μαρτυροῦν μὲν, ἀλλωτέρου δ' ὅμως γραφῆς ἐπιπέσει, οἱ πατέρες
 « θηγαμένοις ἡμῶν ἐμνήθησαν. » (Διον. ἐκκλ. ἱεραρ. κεφ. α.)
 καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀποστόλον, διὰ ποίαν αἰτίαν τὰ βρέφη, ἐν
 ᾧ δὲν ἀκούουν, ἐκδιδάσκονται εἰς τὸ βάπτισμα τὴν πίστιν
 τοῦ Χριστοῦ· λέγει· « πολλὰ δὲ καὶ τὰς ὑπερτάτας οὐσίας
 » λέληθε, καὶ πρὸς μόνης ἀκριβῶς ἐγνωσται τῆς πανσόφου
 » καὶ συροποιου θεαρχίας· πλὴν μὲν, ὅτι καὶ περὶ τούτου
 » ταῦτα φαμέν, ἅπερ οἱ θεοσιδαῖς ἡμῶν ἱεροτελεσταὶ πρὸς
 » τῆς ἀρχαίας μνησθέντες παραδόσεως, εἰς ἡμᾶς πράξαγον·
 πρὸς τούτοις ἀπραγματεύθη τὸ ἔθδομον, καὶ ὅλον τὸ κερά-
 λαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας περὶ τῶν παραδεδο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων διὰ τοῦς ἐν πίστει κεκοιμημένους,
 καὶ ἀλλαχοῦ μυριάκις ὁ ἅγιος φέρει εἰς μνήμην τὰς ἀποστο-
 λικὰς παραδόσεις, καθὼς δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν, ὅσοι ἀναγι-
 νώσκομεν μὴ ἀκρίβειαν τὰ συγγράμματα τοῦ Θεοῦ τούτου
 πατρός.

Εἰς ποῖον ἄρα πρέπει νὰ πεισθῶμεν οἱ ὀρθόδοξοι; εἰς
 τὴν μαθητὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἢ εἰς τοὺς μαθητὰς
 ἑτέρας διδασκαλίας; οἱ ἀναγινώσκοντες ὡς κρίνωσιν· ἀλλ'
 ἡμεῖς ἀποδεικνύοντες ἦδη, ὅτι εἶναι διαφορὰ κηρύγματος
 καὶ παραδόσεως, καὶ ὅτι ὅσα οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυττον, αὐτὰ
 καὶ ἔγραψαν, ἄρα ὅσα παρεδόθησαν ἀπὸ αὐτοῦς ἄφησαν
 ἄγραφα μὴ ἀλλωτέραν μύησιν· ὅτι δὲ εἶναι διαφορὰ μεγίστη
 κηρύγματος καὶ παραδόσεως· μαρτυρεῖ ὁ μέγας Βασιλεὺς.
 « ἄλλο γὰρ δόγμα, καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὰ μὲν γὰρ δόγμα-
 » τα σιωπᾶται, τὸ δὲ κήρυγμα δημοσιεύεται. » (Βασίλειος
 περὶ πνεύμ. κεφ. κζ') ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ σιωπώμενον, εἰ
 μὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἔξω τῆς γραφῆς, ἀλλὰ διὰ ζώσης φαν-
 υῆς καὶ τῆς παραδόσεως φυλάττεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

Παρόραμα τοῦ παρόντος ἀριθμοῦ.

Σελ. 11, στήλ. 3. ἀνάγνωθι. εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς

Παρόραμα τοῦ 12 ἀριθμοῦ.

Σελ. 370, στήλ. 21 « γυμνωμένοις τὴν θεότητα σου, » ἀνάγνωθι φησὶ
 καὶ ἐκκαλεσθεὶς ἀπὸ τῆς θεότητός σου.